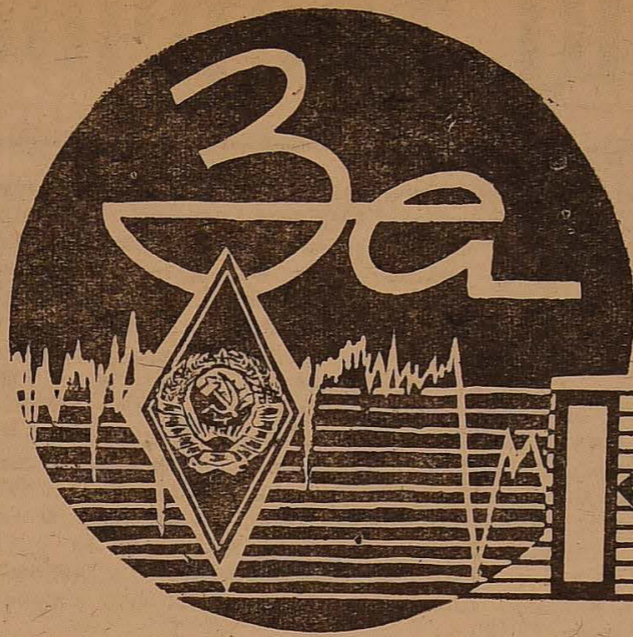

Завтра —

День

Радянської

Конституції

За наукові

кадри

ОРГАН ПАРКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМУ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО
ОРДЕНА ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені І. І. Мечникова.

РІК ВИДАННЯ ХЛІ

4 грудня 1975 року

№ 36 (1211)

Ціна 2 коп.

5 ГРУДНЯ радянські люди відзначають знаменну дату — День Конституції СРСР.

У результаті перемоги Великої Жовтневої соціалістичної революції в нашій країні народилась і утвердилась демократія соціалізму — найширша, найбільш представницька і справедлива демократія на землі. Радянська влада відкрила широкі можливості для участі трудящих в управлінні державними, виробничими і суспільними справами.

З нашим соціалістичним суспільним ладом, який виник в результаті ліквідації приватної власності і встановлення суспільної власності на засоби виробництва, органічно зв'язане поняття народодовладдя. Саме ці два нерозривних поняття — соціалізм і народодовладдя — стали основою Радянської Конституції, конституції першої в світі країні соціалізму.

Конституція СРСР, прийнята 1936 року, закріпила перемогу соціалізму в нашій країні, соціалістичні суспільні відносини, дальший розвиток соціалістичної демократії. Вона закріпила принципи соціалістичного демократизму в державному будівництві, принципи соціалізму в соціальному і національно-державному устрої СРСР, визначила демократичні принципи виборчої системи і побудови вищих і місцевих органів державної влади, утвердила соціальні свободи і права громадян.

Широка участь трудящих у здійсненні державної влади, вирішальний вплив народних мас на державну політику — характерна особливість нашої соціалістичної політичної системи, яка корінним чином відрізняє її від будь-яких буржуазних політичних систем.

СВЯТО СПРАВЖНЬОГО НАРОДОВЛАДДЯ

Конституція СРСР не тільки закріпила основні права і обов'язки радянських громадян — право обирати і бути обраним в органи влади, свободу слова, друку, зборів, мітингів, право на працю, на відпочинок, освіту, безплатне медичне обслуговування, але й гарантує їх реальне здійснення. Право на працю, скажімо, гарантується наявністю соціалістичної системи господарства, відсутністю експлуатації, безробіття, заінтересованістю держави в роботі людини.

З поступовим переростанням Радянської держави диктатури пролетаріату в загальнонародну державу, з побудовою в нашій країні розвинутого соціалістичного суспільства, дальшого розвитку набула соціалістична демократія. В період розгорнутого будівництва соціалізму вона стала загальнонародною демократією, є політичною основою системи зрілого соціалізму, проймає всі сторони суспільно-політичного життя країни.

Економічна система розвинутого соціалізму створює всі необхідні гарантії для залучення до активного політичного життя мільйонів трудящих. Використовуючи ці можливості, Комуністична партія — політичний вождь радянського народу, керівна і спрямовуюча сила нашого суспільства — вживає всіх заходів до неухильного розвитку і вдосконалення соціалістичної демократії.

«Смисл і зміст соціалістичної демократії, — підкреслював Генеральний секретар ЦК КПРС товариш Л. І. Брежнев на XXIV з'їзді партії, — ми бачимо в участі дедалі ширших мас в управлінні країною, суспільними справами. Вся політична система суспільства, постійно зростаюча ініціатива трудящих поставлені у нас на службу будівництву комунізму. Така демократія — це для нас життєва потреба, необхідна умова розвитку і зміцнення соціалістичних суспільних відносин».

Важливим напрямком розвитку соціалістичної демократії є, зокрема, дальше поліпшення і вдосконалення діяльності Рад депутатів трудящих, більш повне здійснення Радами своїх функцій у керівництві суспільним життям, зміцнення авторитету і розвитку активності обранців народу — депутатів; вдосконалення діяльності профспілок, комсомолу та інших громадських організацій, народного контролю, трудових колективів, зміцнення соціалістичної законності.

За останні роки КПРС прийняла ряд важливих постанов, спрямованих на підвищення ролі Рад як представницьких органів влади народу і посилення їх впливу на стан справ у господарському і культурному будівництві.

Найважливіше завдання по залученню трудящих до управління державою і всім суспільством виконують профспілки, комсомол. Керівною і спрямовуючою силою всієї нашої політичної системи є Комуністична партія, яка об'єднує в своїх рядах понад 15 мільйонів найбільш активних і свідомих громадян країни.

Зростання керівної ролі партії і підвищення ролі Рад, апарату державного управління, громадських організацій, посилення активності трудящих — взаємозумовлений процес, який відбиває глибоко демократичний характер політичної системи соціалізму, джерело її динамізму.

Цього року радянські люди відзначають День Конституції СРСР в обстановці високого трудового і політичного піднесення, викликаного успішним виконанням завдань дев'ятої п'ятирічки, підготовкою до чергового XXV з'їзду КПРС. Свято нашої Конституції — це свято соціалістичної демократії, справжнього народодовладдя.

НАЗУСТРІЧ

Натхненні великим творчим підйомом, пов'язаним із завершенням великого етапу будівництва матеріально-технічної бази соціалізму — дев'ятою п'ятирічного плану розвитку нашої країни, вчені та інженерно-технічні працівники Одеського державного університету достроково, до 58-ї річниці Великої Жовтня, закінчили виконання семи найважливіших тем наукових досліджень.

Колектив астрономічної обсерваторії закінчив науково-дослідну роботу «Вивчення перемінних зірок», виконану під науковим керівництвом члена-кореспондента Академії наук УРСР В. П. Цесевича. По темі опубліковано 93 наукові роботи, виявлено основні закономірності раптових стрибкоподібних вимірів періодів зіркового типу, знайдена одна з найбільш яскравих карликових цефеїд північної півкулі — АЕ Великої Ведмедиці. Ці відкриття підтверджені італійськими і угорськими астрономами. По результатах роботи опубліковані монографії, в тому числі унікальний «Атлас Пошукових карт перемінних зірок» В. П. Цесевича та М. С. Казанасмаса.

Колективом кафедри експериментальної фізики під керівництвом професора В. В. Сердюка достроково закінчена науково-дослідна робота «Дослідження нестабільностей фотоструму і люмінесценції напівпровідників групи сульфіда кадмія».

Результати розробки сприятимуть покращенню характеристик існуючих напівпровідникових джерел світла. Опубліковано 34 наукових статті, видано учбовий посібник «Фотоелектричні явища

в напівпровідниках». Розроблена на основі fotocутливих шарів сульфіда і селеніда кадмія технологія гетеропереходів буде використана при виготовленні безвакуумного аналога передаючої телевійної трубки, а також в складі відікону і перетворювача на основі електроннооптичного кристалу. Економічний потенціал закінченої роботи перевищує 500 тисяч карбованців.

Колективами кафедр теплофізики, загальної фізики і проблемної лабораторії фізики аеродисперсних систем достроково закінчена комплексна науково-дослідна робота «Випарювання та горіння в дисперсному вигляді» (наукові керівники професор Д. І. Поліщук і професор В. А. Федосєєв). Створені в результаті розробки установки для визначення реакційної здатності палива впроваджені на електростанціях УРСР. Економічний потенціал закінченої науково-дослідної роботи складає 500 тисяч карбованців. Підготовлено і випущено 11 міжвідомчих збірників «Фізика аеродисперсних систем» і 120 статей; проведена Всесоюзна конференція.

В науково-дослідному інституті фізики закінчено тему: «Дослідження фізичних процесів у контактах між металами і неме-

талевими сполученнями — гетеропереходами» (наукові керівники — кандидат фізики - математичних наук І. А. Старостін та І. Н. Магден). В результаті роботи досліджувалась можливість використання монокристалів кремнія діаметром 70 мм для виготовлення інтегральних схем.

Достроково завершено виконання важливої теми на кафедрі органічної хімії (науковий керівник член-кореспондент АН УРСР, професор О. В. Богатський).

Колективом проблемної науково-дослідної лабораторії інженерної геології узбережжя моря і водосховищ з участю співробітників кафедри інженерної геології під науковим керівництвом професора Л. Б. Розовського достроково завершено 2 теми: «Розробка теоретичних основ і методів морської інженерної геології (на базі досліджень узбережжя моря і водосховищ УРСР)» та «Обробка інженерно-геологічної інформації з допомогою машинної техніки з метою прогнозу». По результатах досліджень опубліковано 56 наукових статей, збірник «Інформаційно-пошукові системи в інженерній геології».

Звіт по дослідженнях є справжнім методичним і довідковим посібником при виконанні робіт по організації інформаційно-пошукових систем.

Широ вітаємо колективи, які достроково завершили свої п'ятирічні плани наукових досліджень!

ФОРУМ

КОМУНІСТІВ РАЙОНУ

29 листопада відбулася XXX звітно-виборна конференція партійної організації Центрального району м. Одеси.

Із звітною доповіддю «Про роботу Центрального райкому Компартії України за період з грудня 1973 по листопад 1975 р. виступив другий секретар райкому партії П. М. Чабаненко.

Комуністи детально проаналізували роботу партійної організації району, її успіхи та недоліки, в прийнятому рішенні накреслили шляхи поліпшення всіх ланок її діяльності.

У роботі конференції взяв участь і виступив секретар Одеського обкому Компартії України А. П. Чередниченко.

Було обрано новий склад райкому партії, делегатів на XXVII міську та XXII обласну партійні конференції.

Відбувся організаційний пленум райкому партії. Першим секретарем Центрального РК КП України м. Одеси обраний Б. М. Стречень, другим секретарем — П. М. Чабаненко, секретарем — Н. М. Панасюк.

Віталій Оніщук — комсорг IV курсу історичного факультету відмінник навчання. Його розповідь про славні справи комсомолії істафу читайте на 2-й стор.

Фото О. ЛЕВИТА.

«НА ВАХТІ ПРАЦІ, ТВОРЧОСТІ, МИРУ» —

під цією рубрикою розпочинаємо друкувати матеріали про те, як вчені, викладачі, студенти нашого університету своєю ударною працею, успіхами в наукових дослідженнях, відмінним навчанням вносять свій гідний вклад у всенародну зустріч XXV з'їзду КПРС.

Відповідальні завдання

Життя партійної організації факультету романо-германської філології проходить під знаком підготовки до XXV з'їзду КПРС. На зборах і засіданнях партійної та громадських організацій факультету проводиться аналіз роботи за поточний рік і за роки п'ятиріччя і накреслюються шляхи підвищення ефективності в усіх ланках політико-виховної, учбово-методичної і наукової роботи в наступній п'ятирічці. Підсумки аналізу роботи колективу факультету показують, що дев'ять п'ятиріччя успішно завершується. Значно підвищилась політична і трудова активність викладацького складу факультету, помітно зросла його творча активність. Про це свідчить високий рівень успішності на денному відділенні, захист за роки п'ятиріччя 4 докторських і 5 кандидатських дисертацій, посилення індивідуальної роботи зі студентами і т. ін. Успішно працює агітколектив викладачів по ідейному вихованню студентської молоді. Серед викладачів необхідно виділити роботу комуністів тт. Аширової, Байдак, Голубенко, Нушикян, безпартійних тт. Лаурвіген, Танасюк. Партійне бюро факультету вважає політико-виховну роботу основою всієї діяльності на факультеті. Від рівня цієї роботи залежить якість підготовки спеціалістів, покращення учбово-методичної роботи, ефективність наукових досліджень. Вона визначає зміст, спрямованість і форми діяльності партійної та громадських організацій факультету. Аналіз роботи за минулі роки показує також, що в партійній організації факультету є чимало невирішених питань. Це — подальше удосконалення і розвиток форм ідейного і трудового виховання студентства. Так, робота студентів влітку, участь в сільгоспроботах ще не стали невід'ємною частиною виховного

процесу в цілому. Підвищення ефективності викладання вимагає створення нових наскрізних учбових програм для всіх курсів навчання, подальшої спеціалізації викладачів в якихось галузях знань. Не всі кафедри факультету мають необхідні наукові кадри. Це тільки деякі з тих проблем, що стоять перед колективом факультету.

Партійна робота — творча справа, і партбюро факультету вважає, що одним з головних передумов вирішення завдань, що стоять перед ним, є подальше удосконалення організаторської роботи. Наприклад, позитивно впливає на роботу всіх організацій факультету впровадження календарного плану тижня. Ці заходи дозволили упорядкувати час проведення засідань, а також забезпечити контроль за роботою всіх громадських організацій факультету. Координація робочих планів також сприяла уникненню дублювання питань, що розглядалися, охопленню великого кола питань. З кожним днем стає все очевидніше, що колектив може працювати з повною віддачею і в найоптимальнішому ритмі в тому випадку, коли організація всієї роботи буде поставлена на наукову основу. Організаційні питання і надалі стоять на порядку денному партійного бюро.

Партійна організація факультету, являючись політичним авангардом колективу, продовжуватиме боротьбу за підвищення трудової і суспільно-політичної активності комуністів і безпартійних, за покращення організаторської роботи і створення всіх необхідних умов для успішного перетворення в життя завдань, що будуть поставлені на XXV з'їзді КПРС.

В. ТАРАНЕЦЬ,
секретар партбюро
факультету РГФ.

У 1922 році до кабінету ректора Петроградського університету М. С. Державіна зайшов 14-річний хлопчик. До іспитів приймальна комісія допустити його відмовилася через малий вік. Прочитавши рекомендацію, видану хлопцеві, автору кількох друкованих праць з астрономії, його науковим керівником Г. А. Тиховим, засновником астроботаніки й астробіології, ректор написав на заяві Володимира Цесевича: «Прийняти». Студент В. Цесевич зразу ж обрав своєю спеціалізацією фотометрію перемінних зірок і вже в 1923 році журнал «Астрономіше нахріхтен» видрукував його серйозне дослідження. Результатом багаторічних обчислень стали опубліковані в 1938—1940 рр. опорні таблиці для визначення орбіт затемнено-подвійних зірок, відомі астрономам усього світу «таблиці Цесевича». Уже протягом 30 років член-кореспондент АН УРСР, член Міжнародного астрономічного союзу Володимир Платонович Цесевич очолює астрономічну обсерваторію ОДУ.

орів, визначенням точних положень зірок, конструюванням нової апаратури.

— Розкажіть, будь ласка, про практичні аспекти застосування астрономічних знань тепер.

— В руках астрономів знаходиться збереження точного часу (щоправда наша обсерваторія цим не займається). Астрономічні спостереження необхідні для водіння суден та літаків. Без служби визначення точних положень світил неможливою була б орієнтація космічних апаратів. Спектральні дослідження зірок

„ХОЧУ ГЛЯНУТИ НА МАРС“

— Володимире Платоновичу, розкажіть, будь ласка, над чим працюєте Ви й Ваша обсерваторія. Які саме галузі астрономії Вас цікавлять найбільше?

— Особисто мені дуже хотілося б подивитися на поверхню Марса, роздивитися, як вона виглядає зблизька. Поки що космічні апарати нам такої можливості не дали. Мій вчитель, член-кореспондент АН СРСР Г. А. Тихов доводив, що рослинність на Марсі є, досліджуючи відбиваючу здатність земних рослин у тундрі, на горах та порівнюючи її з відбиваючою здатністю темних плям на Марсі.

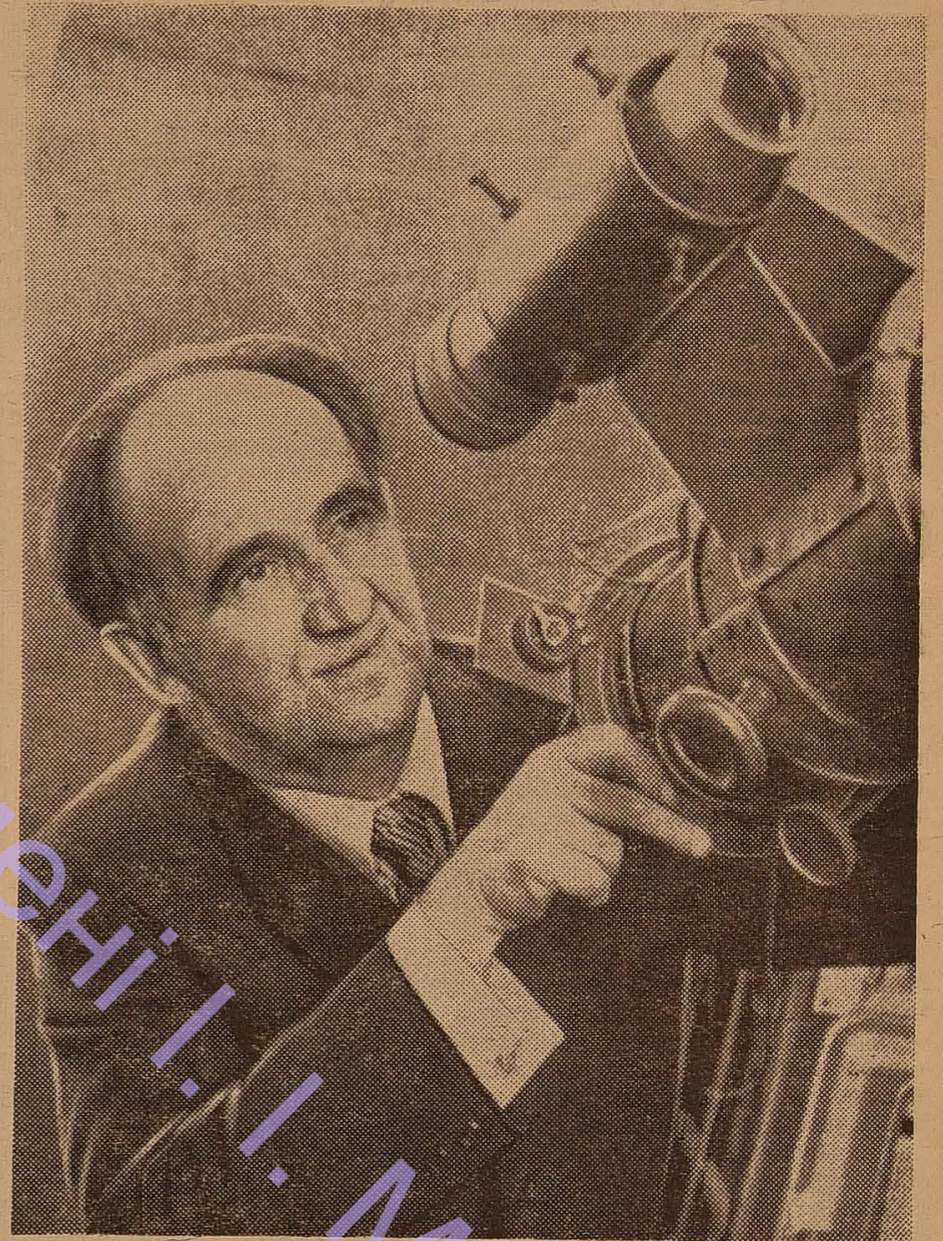
В галузі досліджень далекого космосу мене цікавлять джерела рентгівського випромінювання. Одним з важливих об'єктів для всебічних спостережень є зірка СХ сузір'я Змії. Ця перемінна зірка була відкрита німцями в середині 30-х років. Я спостерігав її ще в 1944 році й тоді встановив період зміни її світності. Він близький до доби, й тому для детального дослідження фізичної природи цієї зірки, якщо вести спостереження з однієї точки земної кулі, потрібно було б років 60. Коли ж провадити їх з кількох точок водночас, то справа піде значно швидше. В кількох обсерваторіях (у нашій з 1957 р.) ведеться систематичне фотографування зоряного неба на скляні пластівки. За ними в разі виникнення інтересу до якоїсь зірки можна простежити її «поведінку» на протязі багатьох років. За такою «скляною бібліотекою» Гарвардської обсерваторії в 1964 році я уточнив період зміни блиску зірки СХ Змії та побудував графік цієї зміни. За аномальним виглядом тієї кривої вдалося встановити фізичну природу й походження зірки, точніше — зоряної системи, найбільш яскравої з усього класу «новоподібних» — її видно навіть у невеликі телескопи. Коли там, вибухнувши, спалахнула «нова» зірка і її обо-

лонка розлетілася у світовому просторі. В результаті вибуху з частини виверженої речовини утворилася понадщільна зірка «білий карлик», котра стала супутником колишньої «нової». Влітку цього року з допомогою спектрограми, одержаної за нашим проханням на 100-дюймовому телескопі Кримської обсерваторії, вдалося встановити, що згаданий супутник «білий карлик»

допомагають інженерам конструювати нові приймачі випромінювань.

— Які, на Ваш погляд, специфічні риси характеру, здібності та схильності потрібні для астронома?

— Найважливіша риса для астронома — це наполегливість, бо цей фах складніший від інших: треба знати математику — як ма-

має водневу оболонку. Цілком можливо, що вона є джерелом рентгівського випромінювання, котре можна спостерігати лише з космосу (земна атмосфера затримує).

Наша обсерваторія займається також дослідженням комет, штучних супутників Землі, мете-

тематик, фізику — як фізик, механіку — як механік-теоретик, а крім того — астрономію. По суті, наші випускники мають дві спеціальності — астроном і фізик.

Дуже корисні технічні схильності, насамперед — до радіотехніки, досвід аматорства у цій галузі.

Астрономічна обсерваторія сьогодні — це активний учасник організації університетсько-академічного комплексу. При обсерваторії створений відділ астрофізичного приладобудування Головної астрономічної обсерваторії АН УРСР, який працює над виробництвом середніх і великих оптичних телескопів та конструюванням оригінальної радіоелектронної апаратури.

Розширюється госпдоговірна тематика. Прикладом може служити спорудження мережі 25 болідних станцій, які будуть розташовані на території від Ужгорода до Волгограда. Експлуатація цієї мережі дозволить зареєструвати час і місце падіння метеоритів на Землю.

В 9-й п'ятирічці вченими обсерваторії опубліковано і подано до друку 14 монографій.

Зростає і міжнародний авторитет астрономічної обсерваторії ОДУ. Яскравим свідченням визнання вагомого вкладу вчених обсерваторії у вивчення перемінних зірок було почесне право, надане директору обсерваторії, члену-кореспонденту АН УРСР, професору В. П. Цесевичу розпочати Будапештський симпозіум по багатоперіодичних перемінних зірках.

Вів інтерв'ю О. ГОДОВИЧ.

ВИСОКЕ ЗВАННЯ ЗОБОВ'ЯЗУЄ

Наш факультет на протязі двох років тримає перше місце по успішності в університеті. Успішність становить 98,8 процента. Це свідчить про те, що на факультеті учбова робота поставлена на належному рівні, про зацікавленість деканату і партійної організації факультету в якісній підготовці спеціалістів. Це накладає на нас і великий обов'язок — не втрачати завойованих позицій.

В цьому учбовому році на факультеті створена учбово-виховна комісія, яка сприяє покращенню успішності і трудової дисципліни.

Загальновізвано, що громадсько-політична практика — одна з найважливіших форм виховання політичної активності студентів і комуністичного відношення до праці. Уже в новому навчальному році ряд студентів історичного факультету пройшли ГПП в школах міста, постійно допомагають піонерським, комсомольським організаціям шкіл, керують гуртками по вивченню наочних

посібників для кабінетів історії.

Наші студенти допомагають районним і міським комітетам комсомолу, беруть участь в роботі ДНД, художній самодіяльності і спортивних змаганнях університету. На історичному факультеті в системі ГПП почесне місце займає підготовка лекторів-пропагандистів через школу молодого лектора. Студенти-історики читають для трудящих міста та області лекції з різних актуальних проблем внутрішньої і зовнішньої політики СРСР. В цьому значну допомогу студентам надає участь в роботі наукових студентських гуртків. В цьому учбовому році на факультеті працюють 8 науково-студентських гуртків.

І не випадково студенти І. Коваль, Ю. Селіванов, В. Гаврюхіва зайняли перші місця на районних оглядах-конкурсах студентських робіт. Крім того, І. Коваль зайняв друге місце на V Всесоюзному конкурсі студентських наукових робіт з суспіль-

них наук, історії ВЛКСМ і міжнародного молодіжного руху.

Слід відзначити, що студенти відповідних курсів пройшли загартування в період трудового семестру. Своєю ударною працею на будовах Тюменської, Орловської, Одеської областей і Угорської Народної Республіки внесли значний вклад у виконання дев'ятого п'ятирічного плану, у зміцнення дружби студентської молоді.

Не покладаючи рук, студенти по-ударному попрацювали на сільгоспроботах Одеської області. Четверокурсники за хорошу роботу нагороджені грамотою Іванівського райкому ЛКСМУ.

Студенти історичного факультету добрим навчанням, трудовою дисципліною і підвищенням ідейно-політичного рівня гідно зустрінуть XXV з'їзд КПРС.

В. ОНИЩУК,
секретар комсомольської
організації IV курсу істфаку.

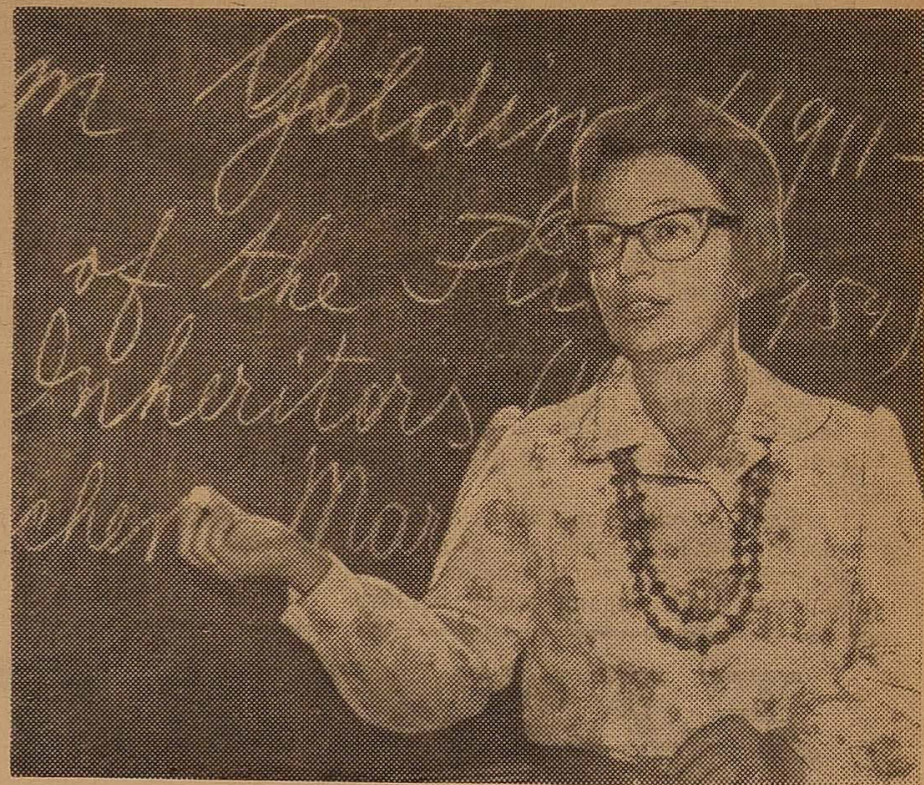
ПИСАТИ про Валерію Андріївну Кухаренко приємно і важко, бо це незвичайна людина і справжній вчений.

Завідуючий кафедрою лексикології та стилістики англійської мови ОДУ, доктор філологічних наук, професор, автор більше 40 наукових праць; відомий в країні дослідник творчості Е. Хемінгуей; вчений, що приймає найактивнішу участь в конференціях,

ним у свої сили. Принциповість і вимогливість, перш за все по відношенню до себе роблять неможливим працювати поряд з нею в півсилу. Ясність, конкретність висловленої думки, відсутність зайвих слів примушують замовкнути і прислухатися неуважну аудиторію.

Хвилинна реакція, логіка і швидкість у прийнятті одного

у такого педагога — радість. Валерія Андріївна бере активну участь у громадській роботі. Вона — член парткому ОДУ, невтомний лектор. Тільки у вересні — жовтні цього року вона прочитала сім лекцій. Студентам геолого-географічного факультету — про студентську молодь США та Англії, слухачам курсів викладачів політехномії — про освіту в США; на зльоті жі-

про неї викладачі та студенти. Це, мені здається, є найскра-вішим свідченням визнаного авторитету В. А. Кухаренко.
— **НАША** Валерія Андріївна, — так з гордістю і повагою говорять
К. ГОРШКОВА,
старший викладач.

ВИЗНАНИЙ АВТОРИТЕТ

які проводяться в нашій країні і за рубежом; представник України в складі делегації товариства радянсько-американської дружби, що відвідав США в 1973 році.

Якою ви уявляєте таку ділову жінку? Невисока на зріст, струнка, гарне обличчя, великі розумні очі. І чутлива, ніжна душа, яка розуміє все.

Горе у вас чи радість, питання чи сумніви — все вона розуміє. Після розмови з Валерією Андріївною ви підете перекона-

вірною в даній ситуації рішення — гідні подиву.

А присутність гумору? Ні з ким не буває так легко і весело в хвилини відпочинку.

Прізвища всіх студентів факультету знає вона. На протязі трьох років Валерія Андріївна була деканом факультету РГФ, і абітурієнтів кожного року знала в обличчя. Студенти бачать в Валерії Андріївні свого кумира: розумний лектор, суворий вчитель, який добре володіє англійською мовою, душевна людина. Вчитись

нок — про жінок Радянського Союзу; на семінарі викладачів іноземних мов вузів міста — про письменниць Англії; ветеранам війни Канади і лекторам американських коледжів — про радянських жінок у Великій Вітчизняній війні; журналістам європейських газет — про радянську жінку.

А її лекції про поп-музику та рок-оперу, прочитані на професійному рівні, зібрали величезну студентську аудиторію.

В. А. Кухаренко керує аспіран-

ГРАНІ ЯКОСТІ І ЕФЕКТИВНОСТІ У ЧБОВОГО ПРОЦЕСУ

На допомогу молодим викладачам

Багато тепер йде розмов про якість і ефективність навчального процесу. І це цілком природно. Загальне піднесення якості і ефективності праці у всіх галузях виробництва вимагає і буде вимагати відповідних змін у підготовці кадрів.

Але ці зміни у підготовці фахівця інколи розуміють дуже спрощено і однобічно. Досить підвищити процент успішності та домогтися більш високої питомої ваги відмінних і добрих оцінок, як вже й можна говорити про високу ефективність занять і бажану якість підготовки студентів. Не треба вдаватися до тривалих і глибоких досліджень, щоб довести помилковість такого підходу. Взагалі проценти успішності, у кращому випадку, говорять нам лише про знання матеріалу на час перевірки та про певну вправність використовувати ці знання на практичних заняттях. А коли ще й увага викладачів та студентів спрямовується щоденно на процент успішності та на боротьбу з «трійкоюю», то, хочуть цього чи ні, і викладачі і студенти частенько йдуть по найлегшому шляху — аби забезпечити відповідний процент успішності.

Ми не проти такої міри, як проценти. Цей критерій має певне значення. Але якість підготовки молодого фахівця вимірювати лише тим, що він пам'ятає і знає чи вміє зробити — це означає обійти найбільш суттєве у його підготовці і всебічному формуванні.

А самим суттєвим і вирішальним у формуванні студента через навчальний процес є виховання світогляду, наукових переконань та ідейно-політичних якостей.

Інколи говорять, що це обов'язок кафедр суспільних наук і що проблеми формування ідеології через навчальний процес не повинні хвилювати математика чи викладача мови. Ні, вже переконливо доведено, що нема наук, нейтральних в ідеологічному відношенні і не може бути жодної кафедри чи викладача, хто б не формував ідеології студентства. Це відоме лєнінське положення є найважливішою методологічною основою педагогіки вищої школи.

Виходячи з такого погляду на навчальний процес, ми повинні формулювати ознаки ефективного навчання.

Педагогіка цих ознак дуже конкретна. Наприклад, лекція педагогічно буде ефективною тіль-

ки тоді, коли вона залучає студентів до активного і творчого сприймання, до спільних з викладачем роздумів і міркувань. Зовні лекція — монолог, але по суті педагогічно ефективна лекція відбувається як діалог. І коли студенти викладача не слухали або тільки щось записували, але не включилися до міркувань лектора, то можна сказати, що ця лекція не відбулася, хоч і була записана в журнал обліку.

Пояснити важливість цієї вимоги можна так: коли лекція захоплює свідомість студента, включає його до міркувань лектора, то відбувається глибоке проникнення у саму науку, теорію, методологію проблеми, формуються у студента власні переконання, тобто формується студент ідеологічно. А коли він не включався у процес розгляду матеріалу і дослідження фактів, то ніякого ідеологічного формування на цій лекції не буде. Працює, у кращому випадку, пам'ять або й зовсім студент не слухає лектора.

Буває, що якість лекції кафедра оцінює лише за її змістом. Якщо вона складена на сучасному рівні розвитку науки і техніки, все в ній є, то вважається, що лекція відповідає вимогам часу. Але опрацьований добре зміст лекції — це тільки передумова подати цю лекцію ефективно. Потрібна ще педагогічна розробка її, педагогічна майстерність, вміння працювати з студентами. Ефективність лекції вимірюється її впливом на свідомість і почуття студентів. Якщо цього впливу не було, то і про ефективність тут нічого буде сказати, хоч за змістом лекція й була добре опрацьована.

З такою ж мірою ефективності ми повинні підходити до семінарських і практичних занять. Найбільш поширеним недоліком цих занять буває зведення їх до простого відтворення записів або механічного виконання вправ. Такі заняття фактично зводяться до елементарних тренувань і мало впливають на формування студентів. Коли семінарські і практичні (лабораторні) заняття проводяться творчо, заохочують самостійність студентів, будуються на чіткій теоретичній основі, то в таких умовах студенти набувають виключно важливих якостей — поглиблюють свої методологічні і наукові переконання, оволодівають вмінням творчо мислити, досліджувати, вчать доводити

свої погляди, переконувати інших. Я рішуче заперечую так звані «відробки» і перетворення практичних робіт у покарання студентів. Такий підхід зовні ніби дисциплінує студента, а насправді не сприяє вихованню потрібних якостей. Потрібні тут не санкції проти студентів, а розумна організація і методика практичних занять.

Піднесенню ефективності навчання має бути підкорений і облік знань студентів та поточна атестація.

І тут є суттєві недоліки. А саме — зведення обліку до перевірки лише пам'яті студента. Як-то студент матеріал вивчив, пам'ятає — його позитивно атестують. А які у нього склалися переконання і погляди, наскільки він самостійно і творчо мислить, як змінюється у студента ставлення до проблем, що вивчаються, — ці глибокі якості формування студента не враховуються. Такий підхід до обліку знань студентів привчає до поверхового «внучування» (аби дістати оцінку), не сприяє розвитку творчої самостійності.

Ось чому поточна атестація вимагає постійного вивчення студентів і орієнтації їх на опанування проблемними питаннями науки і життя. Потрібно чітко усвідомити, що поточний облік і атестація ефективні лише тоді, коли вони перетворюються на впливовий метод керівництва пізнавальною діяльністю студентів, а не зводяться до неважкої фіксації балів і лише перевірки пам'яті студента.

Не можна з усього, що сказано, робити висновки, що ми недооцінюємо знань, фактаж науки. Ні, знання потрібні. Тільки на основі свідомо опрацьованих і засвоєних знань формуються у студента ідеологічні якості. Це відома педагогічна істина. Але знання бувають різні; тільки як фактаж, як сума нормативних відомостей, як зведення готових положень і аксіом, і знання як система думок, переконань, володіння методологією і теорією науки, вміння творчо перетворити теорію у практику. Тільки на такій основі фактаж свідомо засвоюється і перетворюється на власні знання, на гнучку зброю в руках молодого фахівця.

(Далі буде)

І. КОБИЛЯЦЬКИЙ,
завідуючий кафедрою педагогіки, доцент.

Школа лектора-пропагандиста

Важливою формою учбово-політичної роботи із студентами є школа молодого лектора. Вона дає студентам серйозну підготовку для одержання громадської професії і залучає їх до активної політичної і громадської роботи. Генеральний секретар ЦК КПРС товариш Л. І. Брежнєв, виступаючи на Всесоюзному зльоті студентів, говорив про необхідність умілого поєднання процесу навчання з процесом комуністичного вихо-

вання студентства, про необхідність таких форм роботи, які дають хлопцям і дівчатам можливість вже на студентській лаві випробувати свої сили в різних галузях трудової і громадсько-політичної діяльності. Така форма підготовки молодих спеціалістів до громадсько-політичної діяльності, як школа молодого лектора-пропагандиста, одержала широке розповсюдження в Одеському університеті.

Партком спільно з комітетом комсомолу удосконалює цю форму роботи. На всіх факультетах створені сталі лекторські групи, об'єднані в єдину університетську школу, яка налічує близько 200 чоловік. Партком розробляє і затверджує для кожного учбового року обширну програму учбової, практичної і громадської роботи слухачів школи. В програмі відображені питання ідеологічної роботи, методології лекційної пропаганди. Значне місце займає методика підготовки і читання лекцій, ораторське мистецтво, психологічні і логічні основи пропаганди, культури мови.

Для роботи в школі лектора залучаються найбільш підготовлені майстри лекційної пропаганди і лекторської майстерності. Цікаво виступали завідуючий лекторською групою Одеського обкому КП України професор Є. І. Цимбал, видатний вчений і майстер лекційної пропаганди, автор багатьох монографій і статей по ораторській майстерності, завідуючий кафедрою філософії Московського держуніверситету професор Г. З. Апресян, інші провідні лектори з Москви і Києва.

У програму читання лекцій включені найбільш досвідчені спеціалісти лекційної пропаганди, майстри ораторської справи і нашого університету. Треба сказати, що більшість професорів і доцентів з великим ентузіазмом і відповідальністю виступають перед молодими лекторами, вважаючи це своїм почесним обов'язком.

Це — професори І. М. Дузь, О. В. Сурилов, Д. Г. Елькін, І. І. Кобиляцький, П. О. Каришківський, доценти Д. І. Богуненко, Р. А. Личковський, Г. І. Межевська, Т. М. Козіна та інші.

Партійні і комсомольські організації факультетів проводили і проводять певну роботу по виконанню рішень XXIV з'їзду КПРС в галузі комуністичного виховання студентства, зокрема, по підготовці лекторів-пропагандистів. В результаті цієї роботи за п'ятирічку 1971—1975 рр.

підготовлено більше 500 лекторів-пропагандистів. В 1974—75 учбовому році закінчили лекторську школу і одержали дипломи лектора-пропагандиста більше 100 чоловік. Слід відзначити кращу роботу в цьому плані кафедр історії КПРС, історії СРСР, теорії та історії держави і права, кафедр геолого-географічного факультету. Активно працюють лекторські групи філологічного, історичного, юридичного і геолого-географічного факультетів. Партійні і комсомольські організації цих факультетів проявляють турботу про роботу з молодими лекторами. Слід сказати добре слово про таких ентузіастів-вихователів молоді, як Д. І. Богуненко, Є. П. Дроздова, Г. Л. Фролова, М. А. Нудель, І. В. Михайлов і багатьох інших.

Але сьогодні ще є такі партійні організації, які не приділяють належної уваги прищепленню лекторських навичок нашій молоді. Це стосується механіко-математичного, фізичного факультетів, факультету РГФ. Тут дуже маленькі лекторські групи, мала кількість виступів з лекціями, студенти погано відвідують заняття лекторської школи.

Давно вже настав час, щоб при кожній кафедрі суспільних наук, загальнонаукових і спеціальних дисциплін були створені лекторські групи із числа студентів, щоб вони кожного року проводили випуски лекторів-пропагандистів через загальноуніверситетську школу. В практику роботи необхідно ввести підбір студентів для лекторських груп, написання студентами текстів лекцій, організацію їх обговорення, вивчення методики читання лекцій і т. ін.

Правилом повинно стати обговорення і узагальнення досвіду роботи по підготовці пропагандистських кадрів на засіданнях партійних бюро, вчених рад і засіданнях кафедр.

П. ЧУХРІЙ,
доцент, декан Ленінської школи лектора-пропагандиста Одеського держуніверситету.

...—ОСЬ МИ часто говоримо — немає невідомих героїв — раптом промовив Федір Іванович, повертаючись до попередньої розмови, що виникла у нас після того, як він побачив у моїх руках книжку «Оповідання про невідомих героїв» Сергія Смирнова. — А як же тоді біля Кремлівської стіни, на пам'ятнику — «ім'я твоє невідоме, подвиг твій безсмертний»? Пам'ятник цей — невідомому солдату, захиснику Москви.

Федір Іванович, з яким ми познайомилися в поїзді, був сивий чоловік років п'ятдесяти з довгою низкою орденських планок на костюмі. Ми їхали в одне і те ж місто на Волзі, і не дивно, що швидко знайшли спільну мову.

—Так є невідомі герої? — знову запитав Федір Іванович. — Я розповів про один випадок, свідком якого був сам... Це було в серпні сорок першого...

...Безжална свинцева злива неслася понад землею. Важкі кулі кулемета із дзоту на роздоріжжі кремсали ще теплі тіла скошених першими чергами і не давали змоги підняти голови

цілком зрозуміло, що почувши стрілянину, гітлерівці кинуть підкріплення в цей район, і ослаблих, з залишками боєприпасів, бійців чекала смерть...

«Рус, здавай!» І кулеметний вогонь у підтвердження цих слів.

...Ніхто не запам'ятав тієї миті, коли на весь зріст підвівся цей немолодий кремезний старший сержант з артилерійськими петлицями... Відкинувши гвинтівку, піднявши вгору руки, важко ступаючи на поранену напередодні ногу, він пішов до дзоту... Це було так несподівано, що ні ми, ні німці не стріляли... В раптом настай тиші тільки було чути тріск сухих гілок під ногами бійця, що повільно віддалявся...

...Він підійшов до дзоту і зупинився в півтора метрах від амбразури, мовби зачарований чорною зницею кулемета... І невловима мить — спалах вогню кинутої ним гранати і кидок тіла назустріч свинцю... Кулемет захлинувся, і цього було досить бійцям...

Ніхто з нас, хто вийшов з оточення, і зали-

Ми в бушлатах с Черноморья Шли, как черный вал, «Черной хмарой» после боя Нас фашист назвал.

БЕЗСМЕРТЯ

ОПОВІДАННЯ

іншим, живим...

Другий тиждень, без харчів, вгамовуючи голод лісними ягодами і водою з джерел і болотистих озерець, пробивалися ми з оточення — змучені, втомлені півтори сотні бійців — всі хто залишилися живими після страшного бою з німецькими танками, що прорвалися на лівому фланзі дивізії.

Танки ми зупинили. Зупинили ціною втрати майже всього особистого складу, затримали їх просування майже на добу, і дали змогу сусідній дивізії вирватися з кільця оточення, яке надвечір наступного дня все ж таки замкнуло залишки нашого полку...

Пробираючись до своїх, обростаючи по дорозі бійцями частин, що теж виходили з оточення, полк, який вів поранений в голову і руку батальйонний комісар, був вже близько від мети — ясно чувся за цим ось лісом гуркіт гармат, що провіщав про фронт... Залишалось лише пройти нешироку польову дорогу і напіврозвалений місток через висихлу лісову річку...

Перша черга, ударивши впритул, скосила шістьох бійців, що йшли першими... Стріляли з дзоту, замаскованого на узліссі бажаного, але вмить ставшого недосяжним лісу, із дзоту, який наші не встигли зруйнувати при відступі...

...Вже декілька сміливців, що намагалися наблизитися до дзоту, залишилися лежати на узліссі. Час, такий дорогий, проходив. Було

шився в живих після прориву лінії фронту, не запам'ятав імені цього старшого сержанта, який врятував нас всіх... Знали одне — він був комуністом.

Його залитий кров'ю партквиток і червоноармійську книжку віддали комісару, але той, в нічному бою, вже біля своєї лінії окопів, потрапив під розрив снаряду...

Так і залишився цей подвиг безіменним... Ми поховали його на узліссі, на пагорбок поклали зірку з пілотки. Тоді, в 41-ому, пам'ятників не ставили і салютів не давали...

Скільки буду жити — пам'ятатиму його. Так є невідомі солдати?

Федір Іванович замовк.

Я теж мовчав. І думав про те, як поблизу села Чернушки грудьми ліг на амбразуру дзоту комсомолец Олександр Матросов, і що його подвиг бере початок в серпні 41-го, на узліссі, біля безіменної лісної річки...

І дивлячись на пропливаючі повз вікна обеліски вдовж залізничного полотна, на завмерлі на п'єдесталі легендарні Т-34 і БТ-7, на бронзових солдатів в скверах і парках — я раптом відчув, що це все — пам'ятник йому, невідомому старшому сержанту, який вже в серпні того нелегкого 41-го запалив зорю Перемоги над Берліном...

А чому невідомому? — Ні, Комуністу.

Б. ПЕРЕЖНЯК.

Купюгок поезії

Сьогодні — творчий дебют першокурсниці філфаку Г. Дядинчук.

Проміння вії твоїх і вії сонця
Тремтять, як на світланні солов'ї.
А на воді хвилюються локонця,
Мов кучері у дзеркалі твої.

Тобі у ноzi пада блиск роси,
Завій квіток і листя щедрий

ПЕРШИЙ ВІРШ

Сплелся в пісню птичі голоси
Як ти на килим трав ступила боса.

Самій природі ти рідніш сестри,—
То повторяєш щедрість зливи,
То стрункість сосен в панцирі кори,

Сонливість трав, то тихий спокій ниви.

І не дано мені забути тепер,
Як стежка в сад туманом

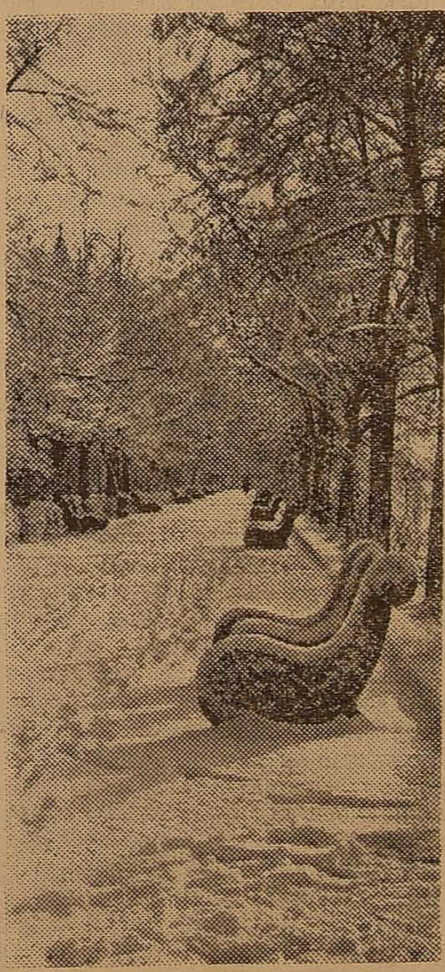
Як ти не йшла — летіла, і
співала,
І віттям яблунь звабила

коливала,
І яблук спілих золотих овали
Гойдалися побіля твоїх пер.

Галина ДЯДИНЧУК,
студентка І курсу
філологічного факультету.

ЗИМА ПРИЙШЛА.

Фотоетюди О. ЛЕВИТА.

Цей вірш написаний в 1941 році, в дні героїчної оборони Одеси.

Я не помню, сутки или десять
Мы не спим, теряя счет ночам.
Вы, в походе на Мадрид
Одессе,
Пожелайте счастья москвичам.
Днем по капле нацедив
во фляжки,
Сотый раз переходя в штыхы,
Разодрав кровавые тельняшки,
Молча умирают моряки.
Ночью бьют орудья корпусные...
Снова мимо. Значит, в добрый
час.
Значит, вы и в эту ночь
в России —
Что вам стоит — вспомнили
о нас.
Может, врут поверья, кто их
знает!
Но в Одессе люди говорят:
Тех, кого в России вспоминают,
Пуля трижды бережет подряд.
Третий раз нам все еще не
вышел,
Мы под крышей примостились
спать,
Не тревожьтесь — ниже или
выше,

Здесь ведь все равно не угадать.
Мы сегодня выпили, как дома,
Коньяку московский мой
запас:
Здесь ребята с вами не
знакомы,
Но с охотой выпили за вас.
Выпили за свадьбы золотые,
Может, еще будет чудеса...
Выпили за ваши голубые,
Дай мне бог увидит их, глаза.
Помню, что они у вас другие,
Но ведь у солдат во все века,
Что глаза у женщин — голубые,
Принято считать издавна.
Мы вас просим, я и остальные,
Лучше, чем напрасная слеза,
Выпейте вы тоже за стальные
Наши, смерть выдавшие глаза.
Может быть, они у нас другие,
Но ведь у невест во все века,
Что глаза у всех солдат —
стальные,
Принято считать издавна.
Мы не все вернемся, так
и знайте,
Но ребята просят: в черный час
Заодно со мной их вспоминайте, —
Даром, что ли, пьют они за вас!

Константин СИМОНОВ